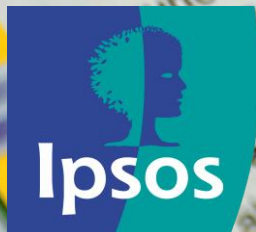

PS 19

Verkiezingsonderzoek Ipsos
in opdracht van de NOS

Amsterdam, 01-04-2019

© Ipsos 2019. All rights reserved. Contains Ipsos' Confidential and Proprietary information and may not be disclosed or reproduced without the prior written consent of Ipsos.

Provinciale Statenverkiezingen 2019

Op woensdag 20 maart 2019 konden alle kiesgerechtigde Nederlanders stemmen voor de samenstelling van de Provinciale Staten. Ongeveer 56% van hen maakte gebruik van het kiesrecht.

De Provinciale Statenverkiezingen van 2019 hebben veel stof doen opwaaien. In de aanloop naar de verkiezingen domineerde het debat rondom het klimaatbeleid van het kabinet Rutte III de politieke discussie. Toen was er plots de aanslag in Utrecht, twee dagen voor de verkiezingsdag. Na het sluiten van de stembussen werd al snel duidelijk, eerst op basis van exitpolls en daarna toen de officiële uitslagen binnendruppelden, dat het kabinet zijn meerderheid in de Eerste Kamer waarschijnlijk niet zal behouden. Verder trokken met name het Forum voor Democratie en GroenLinks veel stemmen.

Net zoals bij iedere verkiezingen heeft Ipsos ook dit keer weer verkiezingsonderzoek uitgevoerd in opdracht van de NOS. In dit rapport presenteren we enkele belangrijke inzichten uit dit onderzoek.

De gegevens in dit onderzoek zijn gebaseerd op online opinieonderzoek dat op de verkiezingsdag is uitgevoerd onder een representatieve steekproef van 28248 stemgerechtigde Nederlanders.

Verdere details van de onderzoeksopzet staan beschreven op pagina 21.

Inhoud

- 3** Opkomst
- 7** Stemmotieven
- 12** kiezersstromen I
- 15** kiezersstromen II
- 18** kiezersprofielen: FvD en GL vergeleken
- 20** onderzoeksopzet

PS19

Verkiezingsonderzoek Ipsos
in opdracht van NOS

1 Opkomst

voor de verkiezing
leden van
inciale s
lag 20 ma

en kunt u stemmen
en van 7.30 uur tot 21

stemmen?

ze stempas stemmen in a
te.

ij u in de buurt
n Amerika
eystraat 1

informatie over andere stemle
erkiezingen

Oproep voor
van de led
de provi
woens

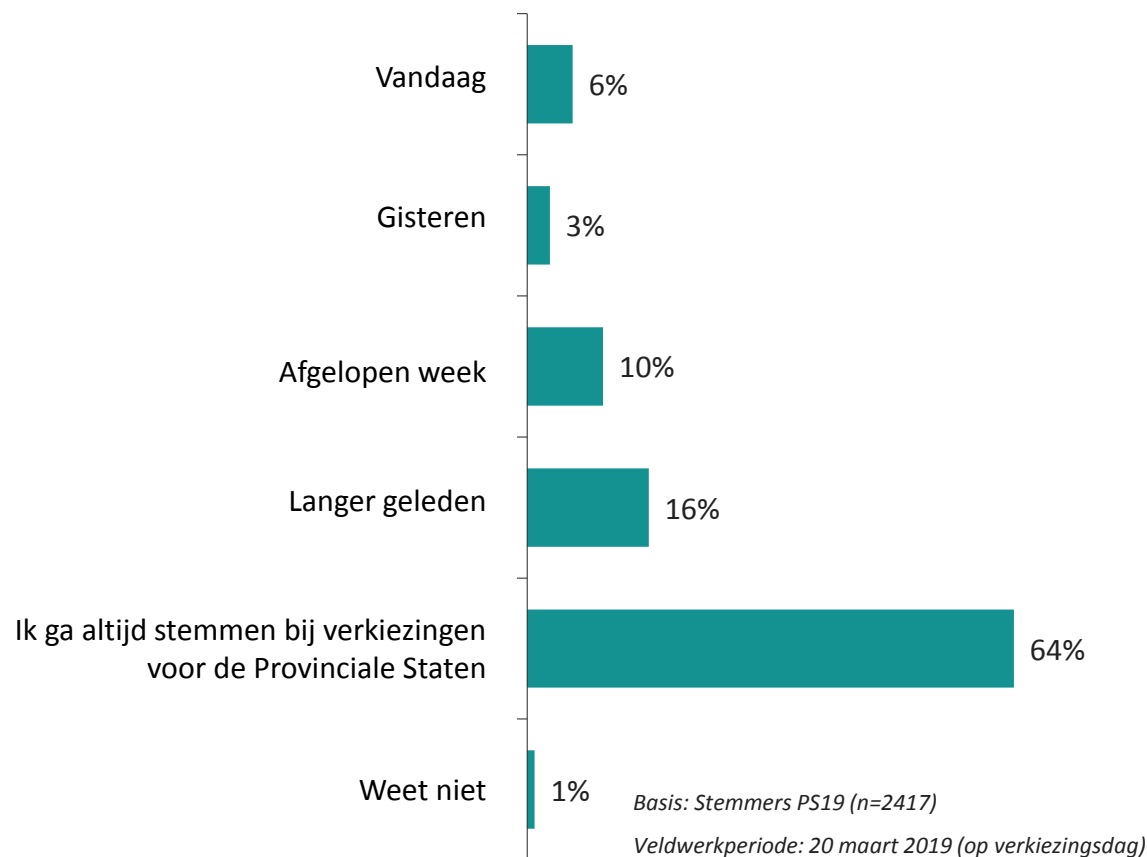
Op welk

U kun

W

Ongeveer een kwart van alle kiezers heeft pas op de dag voor de verkiezingen of op verkiezingsdag zelf besloten op welke partij te stemmen

Wanneer heeft u besloten om te gaan stemmen?

Wanneer heeft u ongeveer besloten wat u gaat stemmen?

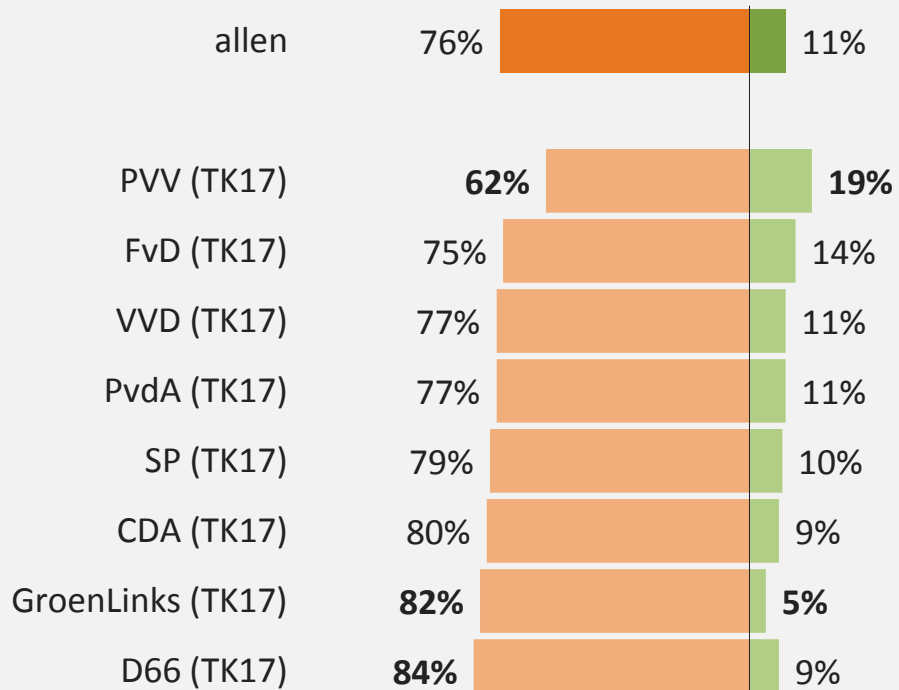
Ruim 6 op de 10 kiezers geven aan altijd te stemmen bij verkiezingen voor de Provinciale Staten.

Ongeveer 1 op de 5 kiezers heeft pas in de week voorafgaand aan de verkiezingen besloten om te gaan stemmen.

Effect 'Utrecht' speelt vooral bij Tweede Kamerachterban PVV

De aanslag in Utrecht afgelopen maandag (18 maart 2019) heeft eraan bijgedragen dat ik vandaag ga stemmen / al gestemd heb voor de Provinciale Statenverkiezingen

... (helemaal) mee oneens ... (helemaal) mee eens

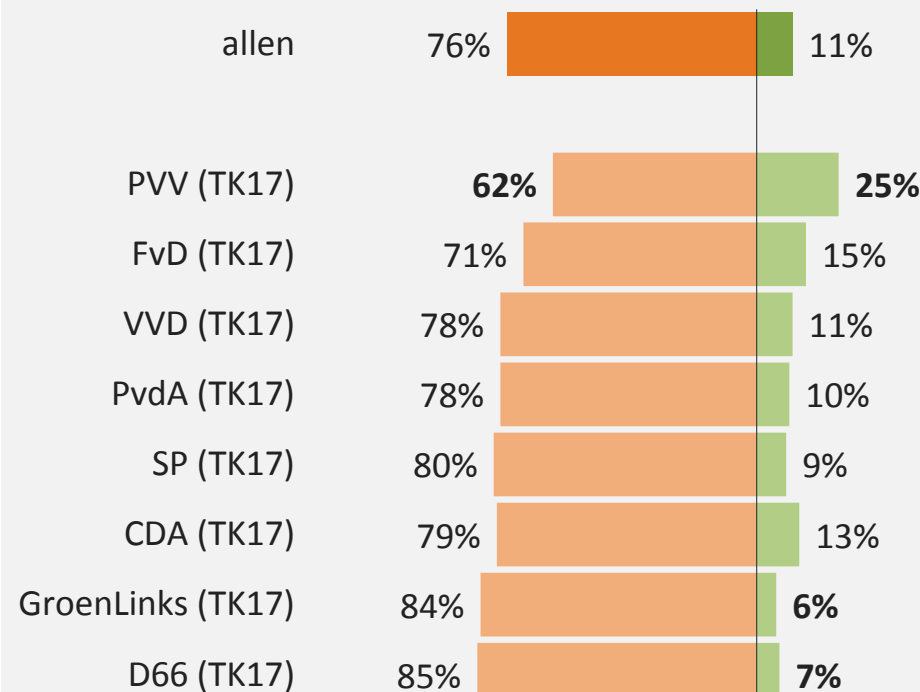

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Rest tot 100%: 'neutraal'.

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

De aanslag in Utrecht afgelopen maandag (18 maart 2019) heeft mijn keuze voor een partij beïnvloed

... (helemaal) mee oneens ... (helemaal) mee eens

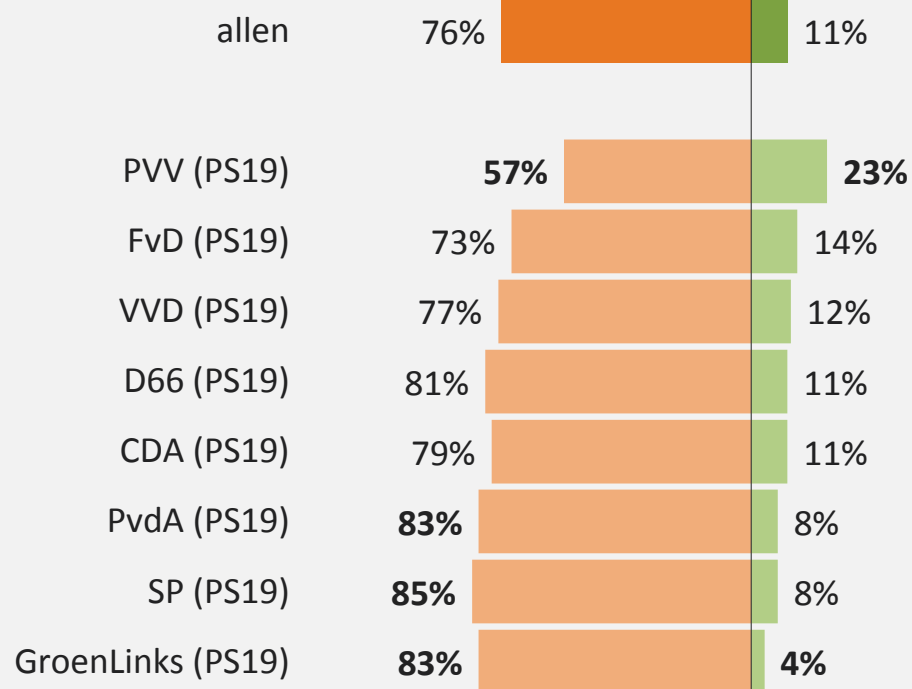
Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Rest tot 100%: 'neutraal'.

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

Effect 'Utrecht' speelt vooral bij kiezers PVV en FvD

De aanslag in Utrecht afgelopen maandag (18 maart 2019) heeft eraan bijgedragen dat ik vandaag ga stemmen / al gestemd heb voor de Provinciale Statenverkiezingen

■ ... (helemaal) mee oneens
 ■ ... (helemaal) mee eens

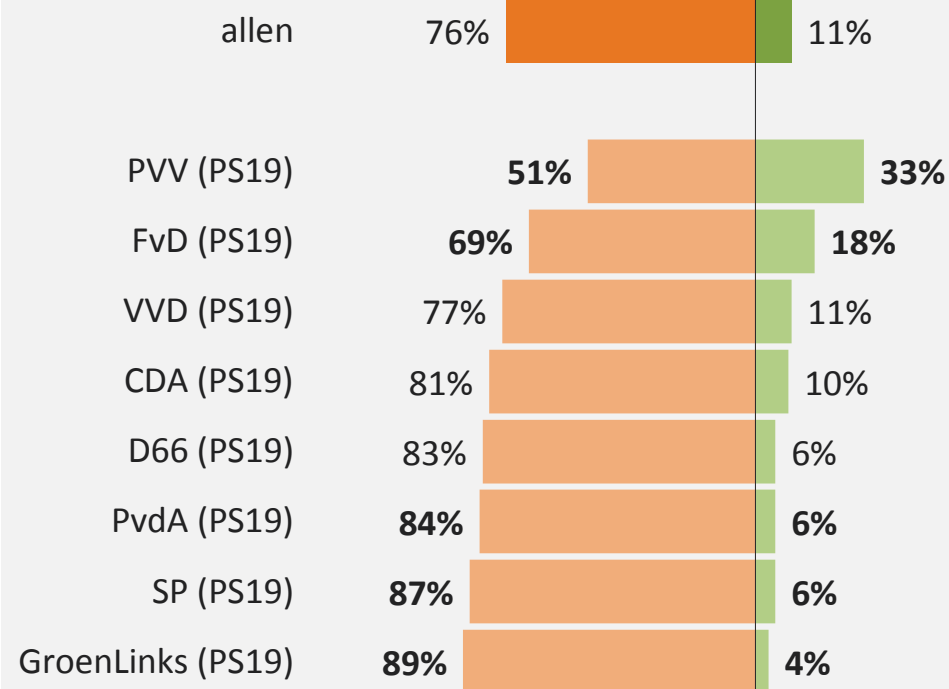

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Rest tot 100%: 'neutraal'.

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

De aanslag in Utrecht afgelopen maandag (18 maart 2019) heeft mijn keuze voor een partij beïnvloed

■ ... (helemaal) mee oneens
 ■ ... (helemaal) mee eens

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Rest tot 100%: 'neutraal'.

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

PS19

Verkiezingsonderzoek Ipsos
in opdracht van NOS

2 Stemmotieven

voor de verkiezing
leden van
inciale s
lag 20 ma

Oproep voor
van de led
de provi
woens

en kunt u stemmen
en van 7.30 uur tot 21

stemmen?

ze stempas stemmen in a
te.

ij u in de buurt

n Amerika
eystraat 1

informatie over andere stemle
erkiezingen

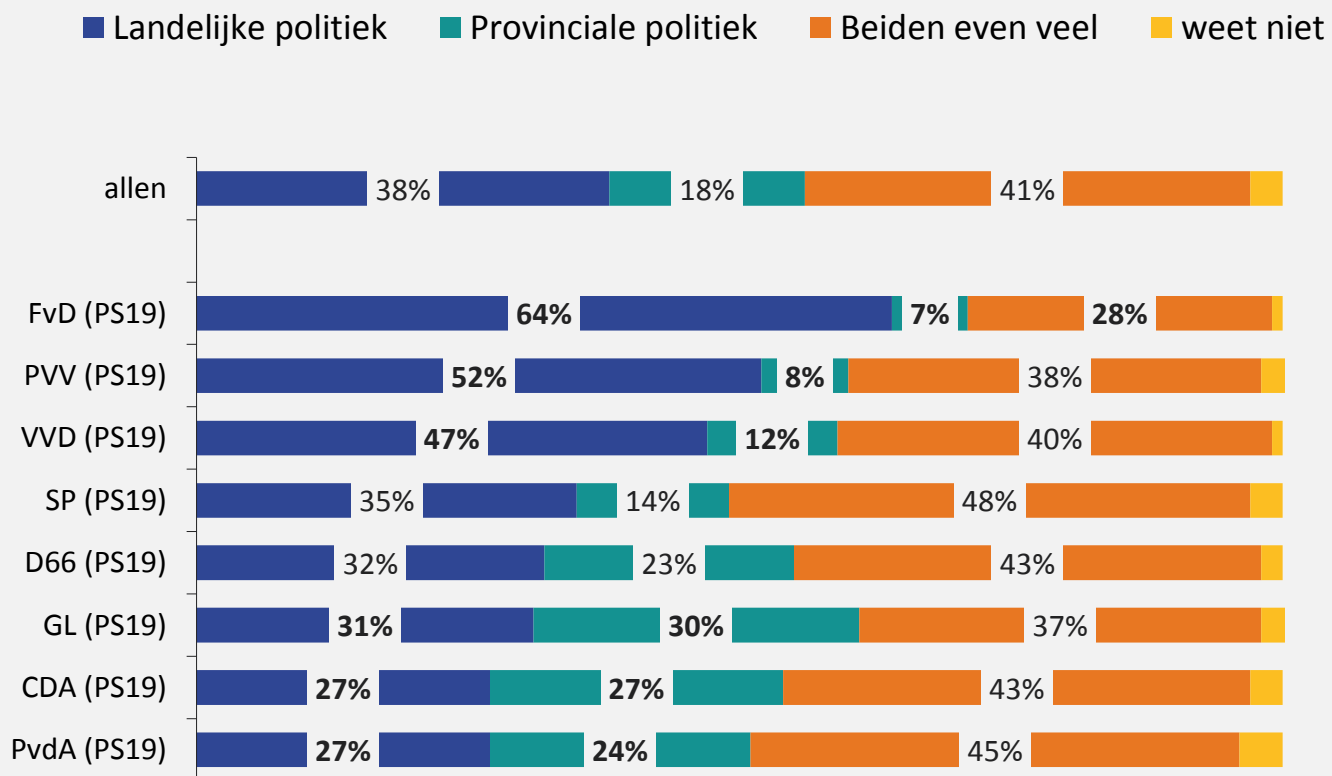
Op welk

U kun

W

Voor slechts ongeveer 1/5 van alle kiezers spelen louter overwegingen op het gebied van provinciale politiek een rol

Welke overwegingen hebben voor uw partijkeuze bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten de belangrijkste rol gespeeld?
Vooraf overwegingen op het gebied van ...

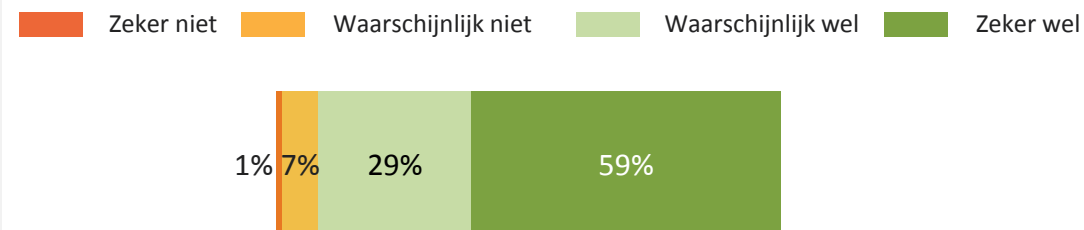

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag)

Vooraf kiezers van FvD en in mindere mate PVV en VVD hebben zich laten leiden door overwegingen op het gebied van landelijke politiek.

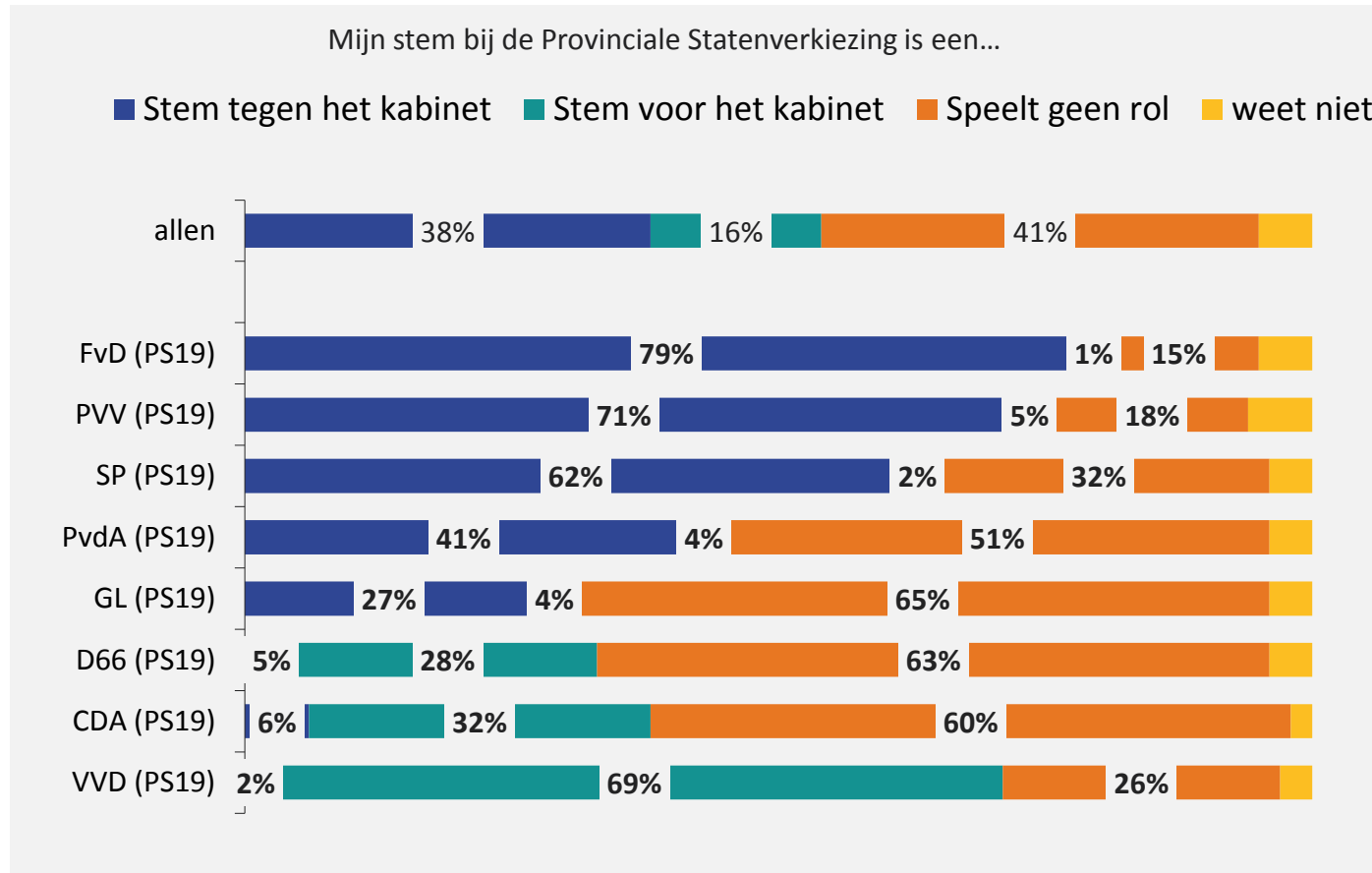
Een ruime meerderheid van alle kiezers zegt ook dat ze zouden zijn gaan stemmen als de samenstelling van de Eerste Kamer niet af zou hangen van de PS-verkiezingen. Hier zien we geen significante verschillen tussen aanhangers van verschillende partijen.

Een van de taken van de provincies, is het kiezen van leden van de Eerste Kamer. Als zij deze taak niet hadden, zou u dan vandaag ook zijn gaan stemmen?

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag)

Vooral stemmers op FvD, PVV en SP stemden tegen het kabinet

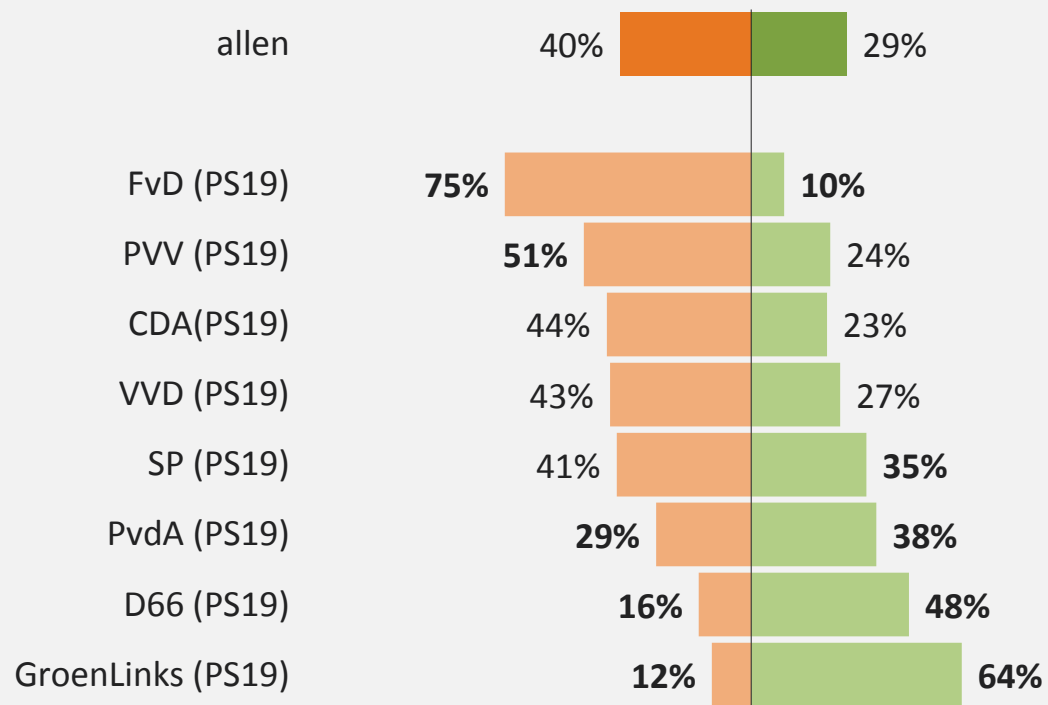
Landelijke media en online kieshulpen vaak geraadpleegd door kiezers. 1 op de 5 kiezers zegt zich niet te hebben geïnformeerd

Klimaat als nieuwe scheidslijn in de Nederlandse politiek

Nederland moet voorop lopen in vergelijking met andere landen als het gaat om klimaatbeleid

... (helemaal) mee oneens ... (helemaal) mee eens

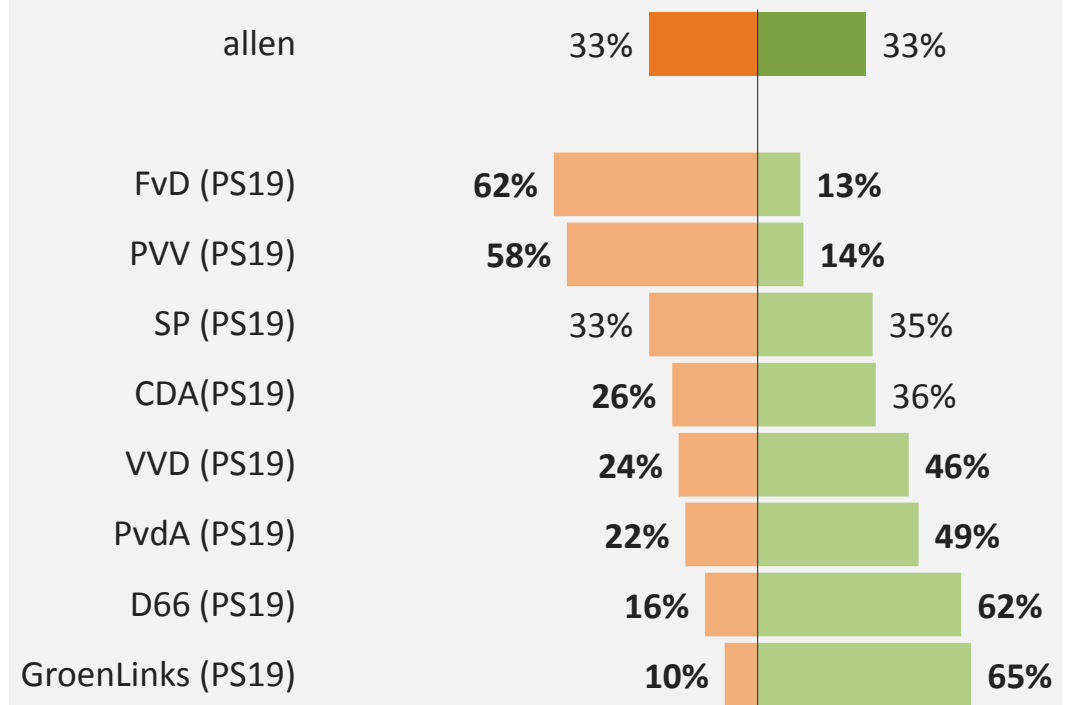

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Rest tot 100%: 'neutraal'.

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

Ik ben bereid een financiële bijdrage te leveren aan klimaatbeleid

... (helemaal) mee oneens ... (helemaal) mee eens

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). Rest tot 100%: 'neutraal'.

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

PS19

Verkiezingsonderzoek Ipsos
in opdracht van NOS

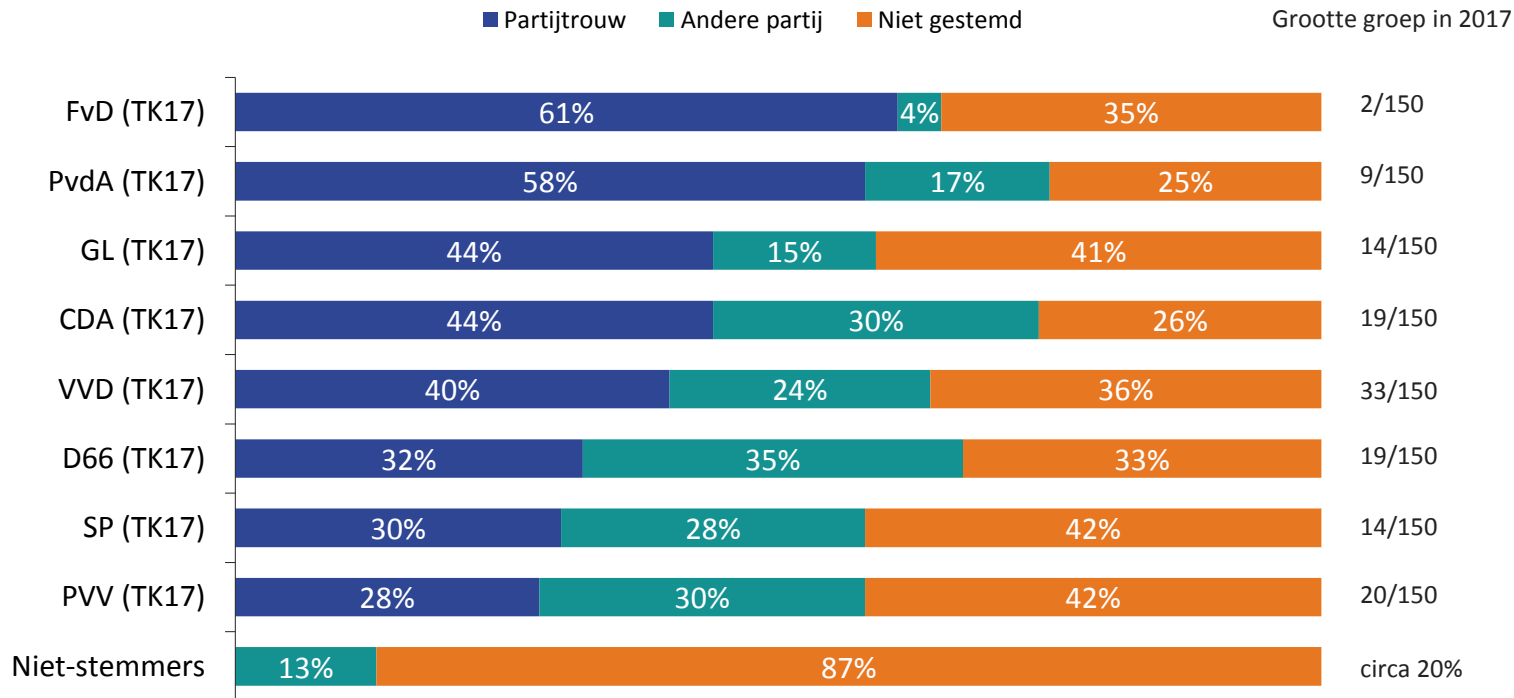
3

Kiezersstromen I

waar stemden de achterbannen van de Tweede
Kamerverkiezingen 2017 nu op?

Tweede Kamerachterban PVV minst trouw gebleven, maar ook veel D66'ers en SP'ers zijn niet loyaal gebleven aan hun partij

De 4 grote partijen van 2017 (CDA, D66, PVV en VVD), toen samen goed voor 91 zetels, verliezen veel kiezers ten opzichte van die Tweede Kamerverkiezingen. Ongeveer een kwart van de achterban van de grootste partij uit de Tweede Kamer, de VVD, stapt over naar een andere partij. GroenLinks en de PvdA zien relatief weinig aanhangers verloren gaan aan een andere partij.

Partijtrouw: percentage van de tweede kamerachterban 2017 dat op dezelfde partij heeft gestemd bij PS19

Andere partij: percentage van de tweede kamerachterban 2017 dat op een andere partij heeft gestemd bij PS19

Niet gestemd: percentage van de tweede kamerachterban 2017 dat niet heeft gestemd bij PS19

PVV verliest fors aan Forum voor Democratie

Grootte groep in 2017

Een kwart van de Tweede Kamerachterban van PVV is overgestapt naar Forum voor Democratie. D66 verliest relatief veel kiezers aan GroenLinks en SP, de andere verliezer van de Provinciale Statenverkiezingen, verliest ook kiezers aan Forum voor Democratie.

De grafiek laat de 3 grootste kiezersstromen per partij zien. Basis is de achterban van een partij bij de Tweede Kamerverkiezingen 2017.

Ter illustratie: van alle kiezers die in 2017 op GroenLinks stemden, deed 44% dat weer bij PS19, 41% bleef thuis en 5% stemde PvdA.

PS19

Verkiezingsonderzoek Ipsos
in opdracht van NOS

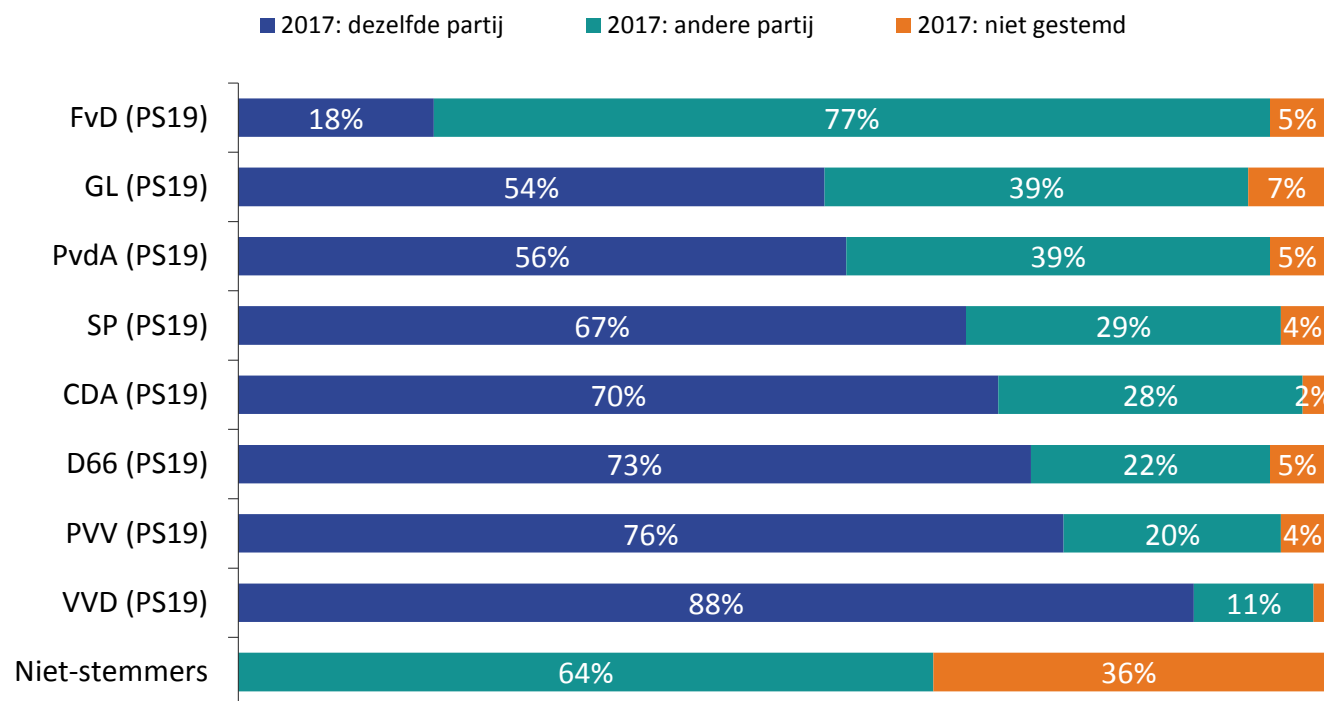
4

Kiezersstromen II

waar stemden de huidige partijachterbannen in
2017 op?

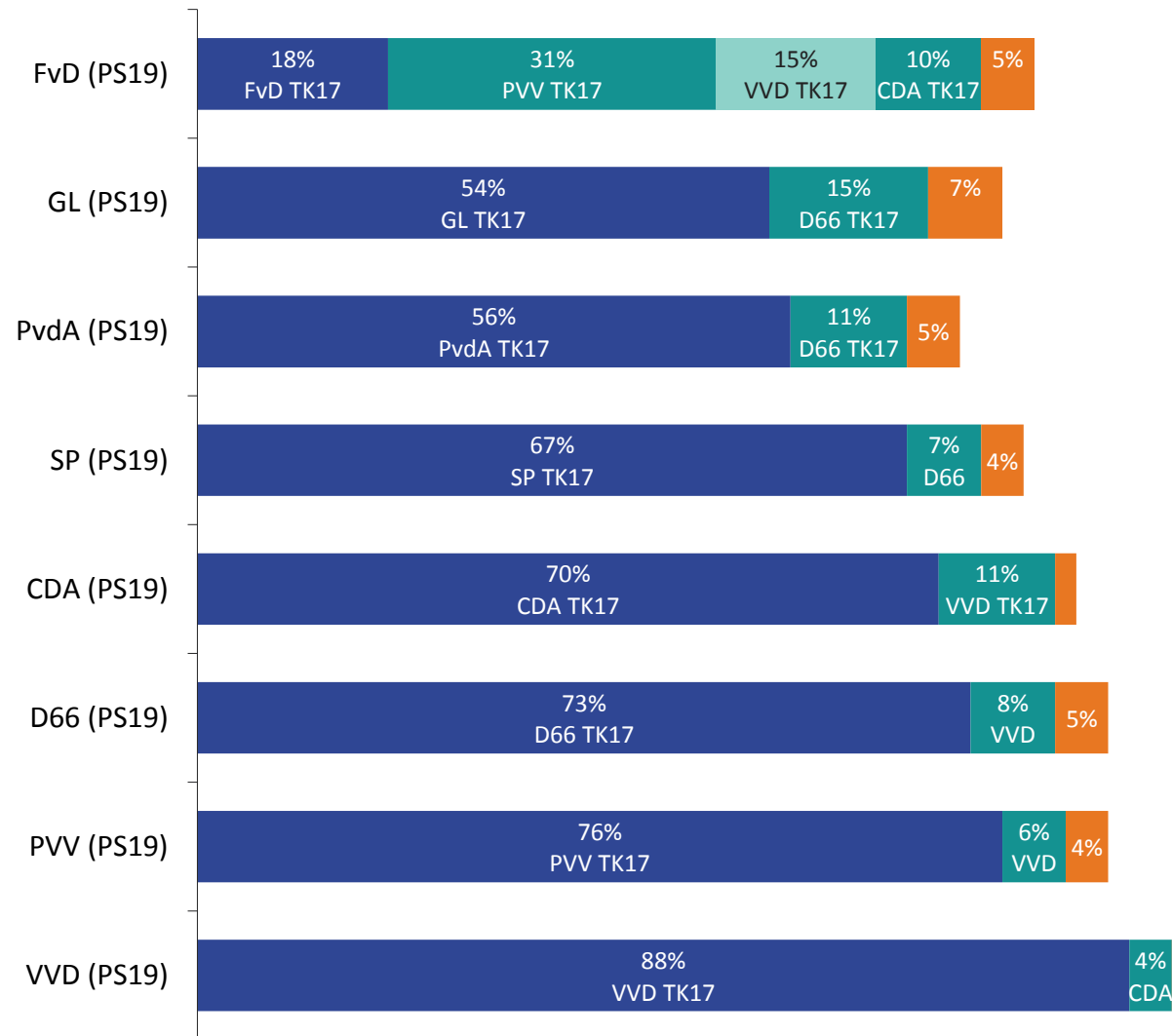

80% van de huidige FvD stemmers koos in 2017 nog voor een andere partij

De grafiek laat zien wat de huidige achterbannen van een partij (PS19) stemden in 2017.

Helpt huidige FvD-achterban bestaat uit kiezers die in 2017 nog PVV, VVD of CDA stemden

De VVD trok bij de PS19 verkiezingen amper stemmers van andere partijen. GroenLinks trok relatief veel D66-kiezers: 15% van de GroenLinks achterban bij PS19 stemde in 2017 nog op D66.

De grafiek laat de kiezersstromen (10% of groter / de grootste) zien en het aandeel niet-stemmers. Basis is de huidige achterban van een partij (bij de Provinciale Statenverkiezingen 2019).

Ter illustratie: van alle kiezers die bij PS19 op GroenLinks stemden, deed 54% dat ook in 2017, 7% bleef toen thuis en 15% stemde toen op D66.

PS₁₉

Verkiezingsonderzoek Ipsos
in opdracht van NOS

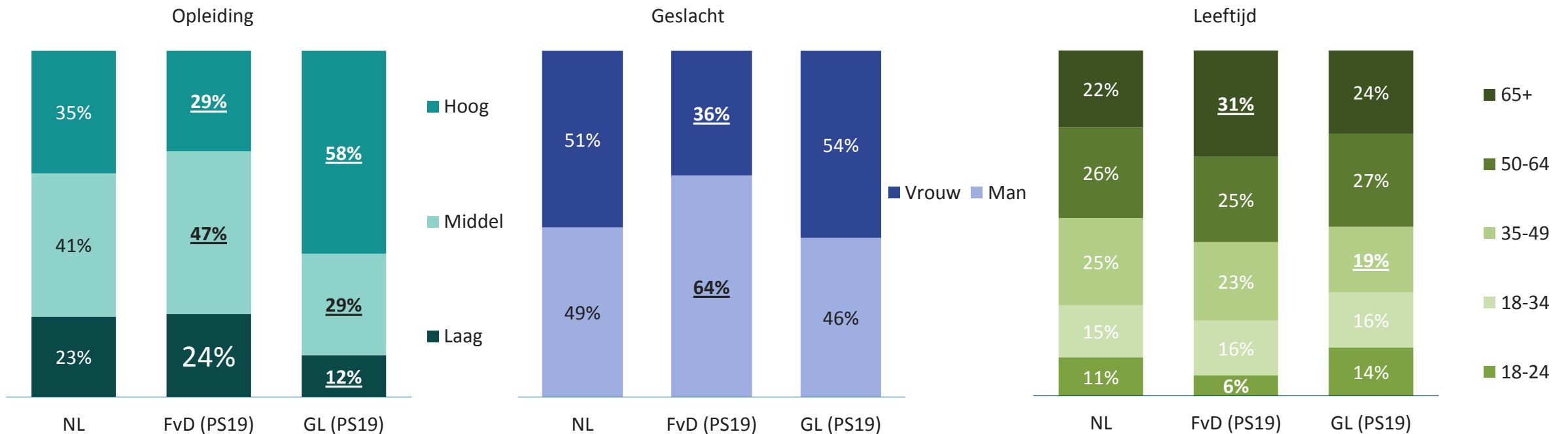
5

Kiezersprofielen: GroenLinks en Forum voor Democratie

Kiezersprofielen van de 2 winnaars vergeleken

De GroenLinks achterban kent een forse oververtegenwoordiging van hoogopgeleiden. FvD-kiezers zijn juist vaker middelbaar opgeleid in vergelijking met de gemiddelde Nederlander. De man-vrouw verdeling van GroenLinks-kiezers wijkt niet af van die van de Nederlandse samenleving, terwijl het electoraat van FvD voor ongeveer 60% uit mannen bestaat. GroenLinks kiezers zijn iets jonger ten opzichte van 'de Nederlander', terwijl met name 65-plussers oververtegenwoordigd zijn onder de FvD-aanhang.

Basis: Stemmers PS19 (n=2417). FvD-stemmers: n=362. GL-stemmers: n=221. Veldwerkperiode: 20 maart 2019 (op verkiezingsdag).

Dikgedrukte percentages weerspiegelen statistisch significante verschillen (95%) t.o.v. gemiddelde Nederlander.

Onderzoeksopzet

Onderzoeksopzet

Methode

De gegevens in dit rapport zijn gebaseerd op online verkiezingsonderzoek van Ipsos in opdracht van de NOS onder een representatieve steekproef van 2.848 stemgerechtigde Nederlanders. Afwijkingen tussen de samenstelling van de steekproef en de samenstelling van de Nederlandse stemgerechtigde bevolking op de kenmerken leeftijd, geslacht, opleiding, regio, werkzaamheid en stemgedrag bij de laatste landelijke verkiezingen (de Tweede Kamerverkiezingen 2017) zijn door middel van een weging gecorrigeerd. De onnauwkeurigheidsmarges bij dit onderzoek (uitgaande van een betrouwbaarheidsinterval van 95%) lopen uiteen van ongeveer 0.5% tot 3%. De gegevens zijn verzameld op woensdag 20 maart 2019 (verkiezingsdag). Het onderzoek begon bij het openen van de stemlokalen en werd afgesloten op het moment dat de stemlokalen dicht gingen. Als er in dit rapport wordt verwezen naar *TK17* dan gaat het om respondenten die hebben aangegeven bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 op een bepaalde partij te hebben gestemd. Als er wordt verwezen naar *PS19* dan zijn dat stemmers op een bepaalde partij bij de Provinciale Statenverkiezingen van 2019.

Meer informatie

Ipsos heeft dit onderzoek uitgevoerd in opdracht van de NOS.

Neem voor meer informatie over dit onderzoek contact op met Sjoerd van Heck:

sjoerd.vanheck@ipsos.com

DANK U